

Upropašćena lepotica

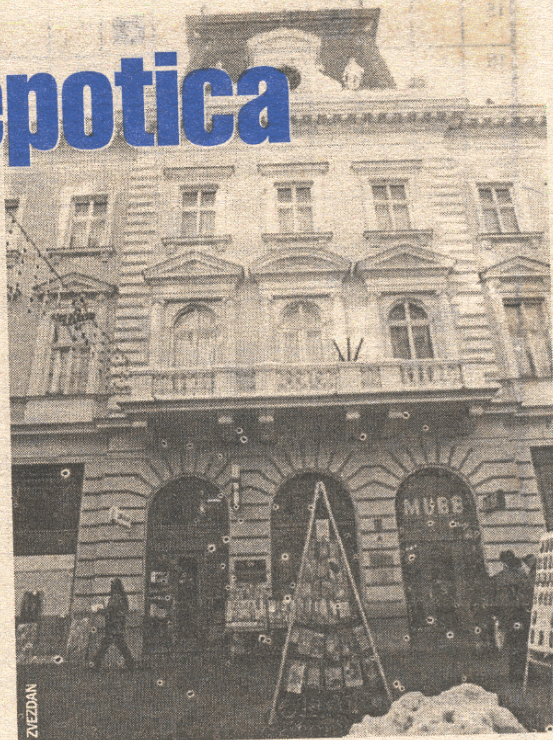
Knez Mihailovu, sigurno najpoznatiju i verovatno najlepšu beogradsku ulicu, bez sumnje, najviše ulepšava kuća koju je za sebe 1889. godine sagradio beogradski trgovac Nikola S. Spasić, po projektu Konstantina Jovanovića. Ovaj čuveni arhitekta, poznat po akademizmu, u tom stilu je podigao ovu i zgradu Narodne banke Srbije, u Ulici kralja Petra.

Nikola Spasić, najstariji sin poznatog beogradskog trgovca poslovno se osamostalio u dvadeset šestoj godini. Sposoban i preduzimljiv iskoristio je napredak i otvorenost srpskog društva XIX veka da bi se uzdigao na njegov vrh. Postaje predsednik Berze, Prometne banke i član Upravnog odbora Narodne banke Srbije. Sa osećajem za lepo, podržanim izuzetno dubokim džepom, za lepoticu u Knez Mihailovoj 33 nabavlja sve najbolje iz inostranstva, od stolarije do stilskog nameštaja.

Obogativši se umećem i radom Nikola Spasić živi lagodno, ujedno čineći mnogo za narod. Još za života pomaže nezbrinutu decu, bolesne i invalide, oprema vojnu bolnicu u toku balkanskih ratova. Posle ratova bolnicu poklanja Crve-

nom krstu, a testamentom od svoje imovine osniva Zadužbinu, koja u to vreme raspolaže približno istim sredstvima kao Nobelov fond. Samo od zakupa stanova, radnji i kancelarija u četiri zgrade u Knez Mihailovoj (brojevi 19, 33, 37 i 47) za dvadesetak godina, bez da je dirnula u imovinu, Zadužbina podiže gradske bolnice u Beogradu, Krupnju i Kumanovu, Dom za stare u Knjaževcu, paviljon na Starom sajmištu, osniva brojne pokretne domaćinske škole...

Iz svetskog rata i bombardovanja Zadužbina izlazi neoštećena, ali ubrzo biva nacionalizovana. Porodičnu zgradu Nikole Spasića prisvaja jedno društveno preduzeće. Za poslednjih pedeset godina ne samo da se ništa ne gradi od prihoda nekadašnje Zadužbine nego i sama imovina propada. U Knez Mi-

hailovoj 33 nema više oslikanih plafona, monumentalni ulaz je upropašćen, drvenarija je propala, mnogobrojne prepravke prostorija su narušile sklad i nekadašnju lepotu.

Zoran M. Cvijić

DOSTA JE ZA **Danas**